Anny 512

Radomer-Kielcer Leben № 8 (298) „Nal. opłatę uiszczono ryczałtem" VII טער יאהרגאנג 8 זייטען

ראדאמער-קעלצער לעבען

Radom Piątek 21 Lutego 1930

ראדאם, פרייטאג כ״ג שבט תר״ץ

פרייז 25 גראשען.

Redakcja i Admistracja
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אנאנסען פרייזן:

איין מילימעטער שורה: פאר׳ן טעקסט 40 גר.
" " " אין " 60 "
" " " נאכ׳ן " 25 "

די ערשטע זייט צווייטעלט ...
אין טעקסט.

עפענטליכע ערקלערונג פון רעדאקציע.

אין צוזאמענהאנג מיט׳ן בריעף און די ארטיקלען א. ד. נ. „הארצרייסענדער וועה-געשריי פון די קינדער פון בית-יתומים". ארום דעם ענין פון בית-יתומים" און „וואס הילפן די שרייער׳ס", געדרוקט אין „ראדאמער קעלצער לעבען" נומ. 269, 272, 273, וועלכע זענען געווען געווענדעט געגען „בית-יתומים" אין ראדאם — ערקלערען מיר דערמיט, אז נאך א לענגערע חקירה ודרישה האבען מיר פעסטגעשטעלט, אז די פארווארפען, וואס זענען געמאכט געווארען אויפ׳ן אדרעס פון דער פערוואלטונג פון בית-יתומים ווי אויך אויף דער פערוואלטערין פרוי האכבאום, זענען נישט געווען פולשטענדיג ריכטיג און מיר זענען אריינגעפיהרט געווארען אין א טעות דורך טענדענציעזע מענשען, וואס מיר בעדויערן זעהר. ווי די אויספארשונג האט בעוויזען איז די ארדנונג אין ראדאמער יתומים-הויז, א דאנק דער אונערמידליכער און איבערגעגעבענער ארבייט פון דער דאקטארין קאהתערא מוליער, א מוסטערהאפטע. די ערציהונג פון די קינדער, די ערנעהרונג, די קליידונג, דאס אלץ קען דינען אלס איינע פון די שענסטע ביישפילען פאר אנדערע יודישע יתומים-הייזער אין גוילען.

דער בריעף, וואו ס׳איז געווען א מעשה מיט א געשטארבען קינד איז פולשטענדיג אויסגעטראכט און שקר. די קינדער זענען אבגעארעדט געווארען דורך ביזוויליגע מענשען, וועלכע האבען פערזענליכע פרעטענזיעס צו דער פרוי האכבאום. מיר בעדויערן, וואס מיר האבען זיך געלאזט פון די דאזיגע מענשען בעאיינפלוסען און אריינציהען אין זייער פערזענליכער קאמפאניע.

מיר געפונען דעריבער פאר א חוב אויסצובעטערן דעם טעות און איבערבעטען די פערוואלטונג פון בית-יתומים מיט דער פרעזעס׳ין ד״ר פרוי קאסטהערא מוליער בראש און בעזונדערס דער פרוי האכבאום פאר אומזיסט׳ווער בעליידיגען. ס׳טהוט אונז בעזונדער׳ס לייד, וואס דאדורך איז געשעהן דער נוצליכער און מוסטערהאפטער אינסטיטוציע „בית-יתומים" א גרויסען מאטעריעלען און מאראלישען שאדען סיי אין לאנד און אויך ביי די גוטע, אפפערוויליגע לאנדסלייט אין אמעריקא. מיר פון אונזער זייט וועלען זיך בעמיהען, אויף וויפיעל ס׳איז מעגליך, דעם דאזיגען שאדען צו פעררריכטען.

אלס צייכען פון בעדויערונג און אלס אויסדרוק פון אכטונג און סימפאטיע פאר דער הערליכער און גרויסנוציגער אינסטיטוציע שענקען מיר 10 זל.

אין נאמען פון רעדאקציע „ראדאמער קעלצער לעבען"

רעד. י. מ. ה ע ר ק.

מיר דריקען אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל

דער פאמיליע ווייסעלפיש

צו דעם פלוצלינגען טויט פון זייער מאן און פאטער

מרדכי נ. ע.

פירמע „צוקראספזיעדאוש"
אין ראדאם.

SPRZEDAŻ SUKNA i KORTÓW

I. ZALCMAN i I. SZ. RECHTMAN

RWAŃSKA 19 FRONT I-e piętro

מאכט בעקאנט דאס אונזער ניי געעפענט געשעפט פון טוך און קארט

איז פערזעהן מיט א רייכען אויסוואהל טאמאשאווער, ביליצער און לאדזער סחורות

בעמערקונג: אויסגעצייכענטע ביליגע פרייזען און גוטע בעדינגונגען.

מיט אכטונג

זאלצמאן עט רעכטמאן

ראדאם, רווינסקא 19.

יודען דארפען ברויט!

דער טרויעריגער מצב און עקאנאמי־שער קריזיס פון פוילישען יודענטום, איז דאכט זיך, יעדען גוט בעקאנט. די ווירטשאפטליכע ירידה גערט מיט ריע־זיגע שריט. שנעלער נישט לפי ערך. ווי דער קריזיס פאר אנדערע בירגער אין פוילען. ס'איז דאך שוין נישט קיין סערהוילענע פאקטיק, אז די אלע הכנסה־קוואלען אין לאנד, וועלכע זע־נען צוגענגליך און אפען פאר אנדערע בירגער, זענען פאר יודען פערשלאסען. געבליבען איז נור דער מסחר. אבער אויך מיט דער איינציגער פרנסה־צווייג ווערט מייסטערהאפט אנגעפיהרט אזוי, דאס די פעטלע ארום האלדז פונ'ם יודישען סוחר, ווערט מיט יעדען טאג אלץ ענגער, אז ס'איז פשוט דערשטיקט צו ווערען.

אין עצות ווי אזוי ארויס צו רייסען די פרנסה פון סוינענדער יודישע מש־פחות זענען דאך פערהאן פערשידענע מכל המינים. נאטירליך אלץ לויט'ן געזעץ. ווי פאנאנדאלען, קאנצעסיעס, שטייערען כל־ערליי און אזוי ווייטער. די מיטלען זענען אויסגעפרובטע און זיי בעווירקען טאקי שטענדיג.

וואס זשע וואלט מען צו אזא טרוי־ריגע ערשיינונג געדארפט טון און וואס וואלטען די יודישע פארשטעהער, דע־פוטאטען און פארטיי־אנפיהרער גע־דארפט עוסק זיין אין אזא עת־צרה? דאכט זיך, אז ס'איז קיין צוויי מיי־נונגען נישט פערהאן, ווייל עס טאר נישט עקזיסטירען אין אזא צייט קיין אנדערע מיינונגען דאס מען האט נור געדארפט טראכטען און זוכען עצות ווי אזוי צו דערהאלטען די פרנסות ביי יודען און ווי אזוי אפצוראטעווען טוי־זענדער און צעהנטויזענדער יודישע משפחות פון עקאנאמישען חורבן!

אין דער ווירקליכקייט אבער איז עס נאר להיפך.

פערשידענע פארטיי־אנפיהרער קעמ־פען ווגעגען א קוצו של יוד פון פאלי־טישען פראגראם ווייטערען.

דערווייל אבער ווערט ארויסגעריי־סען דער לעצטער ביסען ברויט פון יודישען מויל און אונזערע פערזארגער זענען פערנומען מיט זייערע פראג־ראמען.

צי איז דאס אבער מעגליך אויפצו־האלטען לענגער אין אזא אונערטרעג־ליכער לאגע

יא, געוויסע יודען־פרעסער דרייבען זיך פאר נחת די הענד, וואס אונזערע מנהיגים זענען אזוי שטארק פערבלענד און שלעפען מיט זייער בלינדער פאלי־טיק, די ברייטע יודישע מאסען אלץ טיעפער אין אפגרונד און וויבאלד עס וועט נאך לענגער אזוי אנהאלטען, קע־נען מיר פערשלינגען ווערען אין טיע־פען תהום.

ניין, נישט דאס איז דער וועג און נישט אזוי וועט קומען די רעטונג פארן פוילישען יודענטום!

א סוף מוז עס נעמען צו די סכא־לאסטישע פארטיי־ערופרייסעניישען. די יודישע גאס איז שוין איבערזעטיגט מיט אלערליי פאליטישע פראג־ראמען.

א סוף זאל עס נעמען צו דער פאָ־ליטיקעריי!

די איינציגע לאזונג, וואס דארף נאך אפראטעווען די יודישע מאסען אין פוילען פון פערניכטונג איז:

ברויט פאר דער יודישער בעפעלקערונג!

זאלען פערגעסען ווערען אויף דער צייט פון רעטונג די ענגע אני מאמינ'ס פון די פערשידענע יודישע פארטייען. זאלען אבגעווישט ווערען דער אונטער־שיד פון ציונים, אגודה, און נאך ווי זיי הייסען. זאל אויפגעשריבען ווערען אויף דער רעטונגס־פאהן פאר'ן פוילי־שען יודענטום די לאזונג פון **עקא־נאמישער און ווירטשאפטלי־כער דערהאלטונג.**

פקוח נפש איז אלץ דוחה און אפילו פאליטישע פראגראמען!...

ס'דארף צוזאמענגערופען ווערען א יודישע קאנפערענץ פון פוילען כדי צו ראטעווען דאס, וואס מען קען נאך ראטעווען ווי לאנג ס'איז נאך צייט!

די יודישע מאסען דארפען ברויט!

מ. וואַרשאַווסקי.

Biuro Prośb i Podań
p. f. „PROLITEX“
RADOM, WAŁOWA 5, oficyna 1-sze piętro.
ZAŁATWIA:
Sprawy paszportowe
Mieszkaniowe
Wszelkie Tłomaczenie
i inne.
Redaguje Podania:
Do Władz Sądowych
Skarbowych
Administracyjnych
i Wojskowych.
Windykacja należności w całej Polsce.
Informacja o zdolności kredytowej
Przepisywanie na maszynach.

טאג = בוך פון א ראדאמער זעלבסטמערדער.

מיין ערשטער זוהן — אבער וועמענס איז ער?...

די געשיכטע מיט'ן פאסקען־באל איז פארגעקומען נישט לאנג נאך מיין חתונה. ס'איז אפשר נישט געווען נאך קיין גאנץ האלב יאהר. איך האב וואס אנ'אמת נישט אויסגעהערט צו פארשען איך האב מיט אנ'אויסערגעוועהנליכע עקשנות נאכגעפאלט מיין פרוי אויף יעדען שריט איהרען. אבער איך בין מעהר נישט דערגאנגען. ס'זענען אוועק האכען חדשים, מיין פרוי האט זיכער געטראכט ביי זיך, אז איך האב בע־שטימט אן אלעס פערגעסען. זי האט אבער געהאט א טעות אין מיר. אין יעדען אבר מיינעם האט געצאפעלט א ווא־יעם, וואס האט צעגאסען אין מיר א ים פון חשד און איפערזיכט. איך האב געהאנדעלט, געוואנדעלט, געהאט געשעפטען מיט פערשידענע סוחרים. איגע און טרעסדע. איך האב גוט פער־דיענט. געפיהרט א ברייט הויז און אויף ווייטער נישט געשפארט מיין פרוי'ס געוועלשאפט וואס פלעגט אפט פערקעהרען ביי מיר אין שטוב. קיינער פון מיין פרוי'ס בעקאנטע אזוי די פרויען אין אזוי די מענער האבען אן מיר גארנישט דערקענט. אפילו רעם מינדעסטען שפור פון אומרוהיגקייט האב איך אין זיך דערשטיקט אז אלע זענען זיי זיכער געווען, אז צווישען מיר און מיין פרוי הערשט א זיסע אידיליע און, אז איך האב רעם פול־קאמען צוטרוי צו מיין פרוי.

איך האב פאר קיינעם גארנישט פערטרויט איך האב מיט קיינעם פון מיין פרוי'ס הויז פריינד א ווארט נישט איבערגערעדט וועגען באל. יא, הען די הויז־פריינד פלעגען זיך צו מיר צוגויפקומען וואס מיין פרוי בעלאנט סאלי'ן ווערטער און זיך גע'ערות'ט מיט איהרע בעקאנטע: נו, וואס זאגט איהר צו די ראדאמער פליאטקאזשעס? אט וואס הייסט ,,בעזושטעלנאָשטש" צו נעמען אזא פרוי ווי איך בין און אויפטראכטען אויף איהר אזא פרעכ־הייט.

איהרע בעקאנטע האבען זיך מאמענ־טאל אריענטירט און אלע ווי איינער האבען אויסגעשאסען:

— צא זא פיטאני! שווינסטווא, פע! דאס זענען נידערטרעכטיגע מענשען — און בשעת מעשה האבען אלע געקוקט אויף מיר, שטודירענדיג יעדען שטריך פון מיין פנים

איך האב זיך גארנישט אנגערופען. נאר מיט געוואלד ארויסגעפרעסט א שמייכעל. האט וואס פשוט געבריהט מיין פנים. מיט מיין שמייכעל האב איך געוואלט אונטערשטרייכען, אז איך מאך זיך פון גארנישט און ס'איז ביי מיר נישט מעהר ווי א געלעכטער. קוי־קענדיג אויף מיר האט זיך א טייל דיסקרעט פונאנדערגעלאכט און זיך געהיימניספול איבערגעקוקט מיט מיין פרוי. איך האב פערשטאנען וואס דאס בעדייט און זיך דערפיהלט מאדנע שלעכט. מיט מיין אינסטינקט האב איך דערשפירט ווי דאס לאכט מען פון מיר און זיי קוקען אויף מיר ווי אויף א אידיאט. וועמען מ'קאן גרינג אנפריי־ערען און פערראטען אונטער די פליי־צעס. די הערדן פון דער געזעלשאפט, וואס האבען זיך אויפ'ן ווינק איבער־געררעדט מיט מיין פרוי האבען געמיינט, אז איך בעמערק נישט זייערע כיטרע, גניבה'שע שמייכלען, וואס זיי ווארפען צו פון דער זייט צו מיין פרוי, קוקענ־דיג גלייכצייטיג אויף מיר. איך האב זיך טאקע נישט געמאכט קוקען, אבער

א יוד שטארבט פון א הארץ־שלאג אויפ׳ן קבר פון מת, ביי וועלכען ער איז געקומען בעטען מחילה.

אין שטעטעל פ. ביי ראדאם האט די טעג פאסירט פאלגענדע אויסטערלישע געשיכטע, וועלכע האט אנגעווארפען אנ׳אימה אויף דער גאנצער אידישער בעפעלקערונג פון שטעדטעל און אומגעגענד.

אין דעם דאזיגען שטעדטיל איז געשטארבען פאר דער צייט א איד אין עלטער פון 45 יאהר, איבערלאזענדיג א פרוי מיט 4 קינדער.

ווען מ׳האט דעם מת אבגעטוהן זיין רעכט און ס׳האט שוין געראדפט זיך אנהויבען די לויה, איז פלוצלינג אריינגעלאפען אין צימער, וואו דער מת איז געלעגען, דער שטעדטעלשער איינוואוינער פ. נ. און ערקלערט, אז ער וועט נישט לאזען מקבר זיין דעם בר־מינן, ביז וואנען מען וועט איהם נישט אבצאהלען זיין אלטען חוב פון 50 דאלאר.

די שטוביגע זענען געוועזען ערשטוינט פון דער דאזיגער פאדערונג, ווייל דער נפטר האט מיט פ. נ. נישט געהאט קיין שום מגע ומשא און נישט געפיהרט מיט איהם קיין שום געשעפטען.

לכתחלה האבען איהם די קרובים פון נפטר געוואלט פשוט ארויסווארפען פון שטוב, אבער צוליב׳ן כבוד־המת האבען זיך אריינגעמישט זייטיגע מענשען און פ. נ. האט דערצעהלט פאלגענדע געשיכטע:

מיט אנ׳ערך 20 יאהר צוריק האט ער דעם נפטר גערעדט דעם שידוך טאקי מיט דער איצטיגער אלמנה און ער האט פיל מיטגעהאלפען, אז דער שידוך זאל צושטאנדקומען; דער נפטר האט איהם דאן דערפאר צוגעזאגט א בעלוינונג פון 50 רובל; באלד דערויף איז ער אבער אוועק דינען. נאך מיליטער־דינסט איז ער א לאנגערע צייט געווען אין אנ׳אנדערע שטאדט. און ווען ער איז צוריקגעקומען א היים און אנגעהויבען מאהנען דאס שדכנות־געלד, האט דער נפטר איהם כסדר אבגעלייגט פון טאג צו טאג, ביז ער איז געשטארבען; דעריבער וויל ער איצט נישט דורכלאזען די שעת־הכושר אויפצומאהנען וואס איהם קומט, און ער פאדערט, אז די פאמיליע זאל רעגולירען דעם פערשטארבענעמס חוב, וועלכען ער האט איבערגעוואלוטירט פון די 50 רובל אויף 50 דאלאר.

די אנוועזענדע האבען געפרובט איבערצייגען און מוסר׳ן דעם תובע, אז ס׳איז א שטות פון זיין זייט צו מאהנען איצט שדכנות־געלד, ווען דער מת ליגט אויף דער ערד. אבער פ. נ. האט זיך איינגעעקשנ׳ט, אז דער ענין מוז ווערען גלייך ערלעדיגט.

דער סוף איז געווען, אז דעם נפטר׳ס זוהן איז אוועק מיט פ. נ. צום רב און דארטען איז ער מיט איהם דורכגעקומען אויף 30 זלאטעס, וועלכע ער האט איהם תיכף בעצאהלט.

צוליב דעם טומעל איז די לויה נארגעקומען ערשט שפעט אין אוונד.

דערמיט האט זיך אבער די געשיכטע נישט בעענדיגט.

אין עטליכע טעג ארום איז פ. נ., ווי נאר ס׳האט אנגעהויבען צו טאגען, געקומען צולויפען צום רב נישט טויט נישט לעבעדיג און מיט א ציטערדיגער שטימע איהם דערצעהלט, אז ער האט געהאט א שרעקליכע נאכט: דער מת איז איהם געקומען צום חלום, אנגעטוהן אין די תכריכים מיט א זעקעלע זאמד אויף די גלייזעס; ער איז צוגעגאנגען הארט צו זיין בעט און איהם אנגעצונדען צוקאפענס א שווארץ ליכט; דאן האט ער געזאגט צו איהם: דו האסט מיך צוליב עטליכע זלאטעס מבזה געווען און פערשאפט גרויס עגמת־נפש מיין אומגליקליכער פרוי און קינדער, וועלכע דו האסט געשלעפט צו א דין, בשעת איך בין געלעגען אויף דער ערד — דעריבער פאדער איך דיך איצט אויף צו א דין־תורה ביים בית־דין של מעלה און אויב דו וועסט מיר נישט ענטפערן צו דער דין־תורה, וועל איך דיר מקצר זיין די יאהרען. פ. נ. האט זיך אויפגעכאפט אנ׳אבגעגאסענער מיט א קאלטען שווייס און איז גלייך אוועקגעלאפען צום רב נאך אנ׳עצה.

דער רב האט אויסגעהערט די געשיכטע און געהייסען דעם איבערגעשראקענעם פ. נ. מיטצונעמען א מנין אידען אויפ׳ן בית־עלמין, זאגען עטליכע קאפיטלעך תהלים פאר דער נשמה פון מת און ער, פ. נ. אליין, זאל אבזאגען קדיש אויפ׳ן קבר.

פ. נ. האט געטוהן אלץ, ווי דער רב האט געהייסען, אבער ווען ער האט מיט א ציטערדיגער שטימע אנגעהויבען זאגען קדיש, איז איהם פלוצלינג נישט גוט געווארען און ער איז אומגעפאלען אין טיפער חלשות אויפ׳ן קבר.

אלע בעמיהונגען איהם צו דערמינטערן האבען זיך נישט איינגעגעבען און דער געבראכטער דאקטאר האט פעסטגעשטעלט, אז פון גרויס שרעק האט ער בעקומען א הארץ־אטאק און געשטארבען גלייך אויפ׳ן ארט.

מ. ר — י.

נייעס! —— נייעס!

די ניי־געעפענטע

דרוקעריי

דוד שיינבוים

ראדאם, רינעק 10

נעמט אן אלערליי דרוק־ארבייט.

אין דער דרוקעריי איז פערהאן א אויסוואהל פון ניי־מאדערנע חתונה־בילעטען פון פערשידענע מוסטערן — צו די ביליגסטע פרייזען. —

100 וויזיטקעס — 2 זל.

שיינע ארבייט מיט די לעצטע מאדערנסטע שריפטען.

אין יענעם מאמענט האב איך פערשטעלט מיינע אויגען מיט די הענד און דורך די פינגער געציעלט מיט מיינע בליקען אין דער ריכטונג, וואו דאס ווינקעריי און פאנטאמין־שפראך האט זיך געגענזייטיג אויסגעטוישט. איך האב אלץ געזעהן און פערשטאנען און געמאכט האב איך זיך, אז איך זעה נישט און, אז איך פערשטעה נישט.

זייט די מעשה מיט׳ן באל איז מיר מאדנע שלעכט געווארען. איך האב אלץ געטוהן. איך האב אלע פליכטען פון א פאמיליען־מענש אויסגעפיהרט ווי געהעריג. אבער אלץ איז געווען מעכאניש. אין הארץ האט זיך עפיס אבגעריסען. אין קאפ האט זיך געמישט. קיין שום זאך האט מיך נישט געוויילט, קיין שום זאך האט מיך נישט אינטערעסירט. מיין צוטרוי, מיין גלויבען אין מענשען האט זיך ביסלעכווייז אנגעהויבען אויסלעשען. געגען מיין [illegible]בע בין איך געווארען פלוצלינג א שווייגענדיגער, געצעהלט יעדעס ווארט, וואס איך האב אויסגערעדט. כ׳בין ארומגעגאנגען ווי א שטילער, שטימער שאטען און חוץ מיט סוחרים, האב איך ווייניג פערקעהרט מיט מענשען. איך האב זיך אנגעטוהן א כח און אנגעשטרענגט זיך מענשען זאלען אין מיר גארנישט דערקענען. אבער דאס האט זיך מיר אינגאנצען נישט איינגעגעבען. מיין פסיכישער אינערליכער צושטאנד און מיין פריב־פערכמארעטע שטימונג האט זיך דורכגעריסען און אבגעשפיגעלט אויף מיין פנים. מענשען מיט קלוגע אויגען האבען אן מיר עפיס דערקענט. אין די האנדעלס קרייזען, וואו איך האב תמיד פערברענגט האבען מיך בעקאנטע מענשען געפרעגט, פאר וואס איך זעה שלעכט אויס און פאר וואס מיין פנים זעהט אויס אזוי פערזארגט. גוטע פריינד זענען צוגעשטאנען צו מיר און דוקא געוואלט ביי מיר דערגעהן פון וואס איך לייד, פארלעגענדיג מיר זייער הילף, אויב ס׳וועט פערלייכטערן מיינע ליידען. אנשטאט א ענטפער האב איך געלאכט און אוועקגעמאכט אלץ מיט דער האנד. אז ס׳איז מיר גארנישט. מיינע גאר־נאהנטע, וועלכע איך האב נישט געקענט אבפטר׳ען מיט א ליאדע־וואס, האב איך ערקלערט, אז איך לייד צוליב מיינע עלטערן, וואס וואהנען נעבען לובלין, וועלכע לעבען איבער שווערע צייטען. דעם אמת האב איך קיינעם נישט געזאגט. — געה דערצעהל, מעג זיין די נאהנטסטע, א מעשה מיט א מאסקען־באל. אז דיין פרוי האט דיך פערראטען, וואס וועלען מענשען דאן זאגען? ווי וועל איך אויסזעהן אין זייערע אויגען? ווי קען מען זיך עפעס אזוי אליין קאמפראמיטירען? —

האב איך דעם אמת׳ן צוועהטאגטען פונקט פערשוויגען און זיך געווארגען מיט׳ן סוד. וואס איז מיר געשטאנען ווי א ביין אין האלז, פון וועלכען איך בין שיער־נישט דערשטיקט געווארען. אט אזוי האב איך אבגעלעבט א קנאפ יאהר. מיין פרוי איז דורך דער צייט שוואנגער געווארען, און כמעט צו די ניין מאנאטען נאכ׳ן באל איז זי געלעגען געווארען און געבוירען דאס ערשטע קינד — א זוהן. אין דער נאכט ווען דאס קינד איז געבוירען געווארען בין איך שיער נישט משוגע געווארען. מיין פרוי איז געגאנגען שווער צום קינד. דריי טעג האט עס געדויערט און וויפיעל דאקטוירים ס׳זענען געווען אין ראדאם זענען געווען ביי מיר אין שטוב. איך האב געווארפען מיט געלד אויף רעכט׳ס און לינק׳ס. אין די נאכט פון די שטיק־וועהען האב איך זיך נישט געקענט דערהאלטען אין שטוב. ס׳איז געווען א זייגער צוועלף ביינאכט. איך בין אוועק צום שמש פון גערער שטיבעל, גענומען ביי איהם די שליסלען און אריין אין שטיבעל. איך האב זיך אהערגעזעצט לערנען, כ׳האב עטליכע

גרויסע דין־תורה צווישען דער יודישער און קריסטליכער בעפעלקערונג אין גאַרוואָלין.

דער [illegible] פון ג[illegible] און ה' ב' קעסטענבערג פון ראַדאָם מיט די רבנים פון זשעליכאָוו און פּאַריסאָוו האָבען שלום געמאַכט צווישען די צדדים.

אין שטעדטעל גאַרוואָלין האָבען א צייט־לאַנג געהערשט זעהר אַנגעשטרענגטע בעציהונגען צווישען דער יודישער און קריסטליכער בעפעלקערונג. די טבה, וואָס האָט געבראַכט צו דער בעגיינווייטיגער שנאה איז געווען די אָפּטע טכסוכים, וואָס זיינען פאָרגעקומען צווישען די אָרטיגע יודישע איינוואָהנער מיט די ארומיגע פריצים. די טכסוכים זיינען ענטשטאַנען אויפ'ן באָדען פון פּראָצענט־הלוואות און די גזי־צים האָבען בעשולדיגט די יידישע קרעדיטאָרען אין בעגעהן ליכווע־שפּעקולאַציעס, דורך וועלכע זיי האָבען זיך ארויפבעקומען אויף די היפּאָטעקען פון די פריצישע פערמעגענס.

א לאַנגערע צייט האָט זיך געפיהרט דער פריציש־יודישער סכסוך, וועלכער האָט זיך וואָס אַמאָהל פערשאַרפט און אָהנע אַזוי ווייט. אז די קריסטליכע בעפעלקערונג האָט ערקלערט א בויקאָט געגען די גאַרוואָלינער יודען. עס האָט שוין קיין סך נישט געצעהלט, אז דער סכסוך. וועלכער איז אייגענטליך א ריין־פינאַנציעלער האַנדעלס־אַנגעלעגענהייט—זאָל בעקומען א רעליגיעז־נאַציאָנאַלען כאַראַקטער. די יודישע איינוואָהנער, דערוויסענדיג זיך פון די קאַמפּס־מעטאָדען פון פריצישען צד, האָט זיך דערשראָקען און אויפ'ן שטעטיל איז געפאַלען א געדריקטע שטימונג.

דאָס אַלץ האָט רעכטצייטיג בעמערקט דער גאַרוואָלינער סטאַראָסטא. אַלס ליבעראַלער און זעהר קלוגער פּאָליטיקער מענש האָט ער געפונען פאַר נויטיג צו פערנעמען זיך ערנסט מיט דער בעשאַפענער לאַגע, שטרעבענדיג צו א פרידליכען אויסגלייך פון ביידע צדדים אָהן וועלכע ס'איז נישט־געווינשענע קאָנסעקווענצען. דער סטאַראָסטא האָט גערופען די צדדים און זיי פאָרגעשלאָגען, ס'זאָל ווערען אויסגעקליבען א רבנים־געריכט. און צו דעם צוועק זענען ארויסגערופען געוואָרען די רבנים פון זשעליכאָוו, פּאַריסאָוו און אַלס שליש דער היגער רב קעסטענבערג.

די דין־תורה איז פאָרגעקומען אין גאַרוואָלינער סיימיק, אַ״ס נייטראַל אָרט. די פערהאַנדלונגען האָבען געדויערט דריי טעג און ענדליך איז דער אורטייל ארויסגעגעבען געוואָרען צום צופרידענהייט פון אַלע צדדים.

אין זאַהל, וואו ס'איז פאָרגעקומען דער משפט האָט זיך פערזאַמעלט א גרויסער עולם יודען און קריסטען און בעפאָר דאָס ארויסגעבען דעם פסק האָט הרב קעסטענבערג געהאַלטען א לענגערע רעדע אין פּויליש, וואָס האָט געהאַט א גינסטיגע פעולה צום שלום.

ווי מען שמועסט, הערשט היינט אין שטעדטיל שלום ושלוה.

1־טע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון דער קאָאָפּעראַטיווער קרעדיט־קאַסע (ציוניסטישער באַנק) אין ראַדאָם.

פאָריגען זינטאָג דעם 16־טען ת. ה. איז פאָרגעקומען די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון דער ציוניסטישער באַנק. דער פאָרזיצענדער פון ראַט ה' ברעסלער עפענט די פערזאַמלונג און לעגט פאָר אויסצוװעהלען אַלס פאָרזיצענדער פון דער פערזאַמלונג דעם ה' גרין, וועלכער פערבעט אַלס אַסעסאָרען די ה״ה גאָלדשטיין און מאַג. טאַלבע.

ה' קאַקשטיין לעזט איבער דעם פּראָטאָקאָל פון דער גרינדונג'ס־פערזאַמלונג, וועלכער ווערט דורך דער פערזאַמלונג בעשטעטיגט. ה' גראַנעק לעזט פאָר דעם קאַסע־באַריכט, וועלכער ווערט אויפגענומען פון אַלע מיט צופרידענהייט. דאַן ווערט מיט ענטוזיאַזם אָנגענומען דער פאָרשלאָג פון ה' מ. ל. פישמאַן אויסצודריקען דער פערוואַלטונג צוטרוי און א דאַנק פאַר די גוטע טהעטיגקייט ביז היינט.

דער פאָרזיצענדער פון ראַט לעגט פאָר צו בעשטימען דעם ריוח, וואָס די קאַסע האָט געהאַט 4157 זל. אויף פאָלגענדען אופן: 10 פּראָצ. פאַר'ן קרן־היסוד און די רעשט פאַר דעם רעזערוו־קאַפּיטאַל. ה' משה גאָלדשטיין טראָגט אריין א פאָרשלאָג צו געבען א גראַטיפיקאַציע די בעאַמטע, ה' ישראל צווייגענבערג דריקט אויס א פערלאַנג צו געבען 10 פּראָצ. פאַר דעם אַרבייטער־פאָנד אין ארץ־ישראל. נאָך א דיסקוסיע, אין וועלכער ס'נעמען אַנטייל די ה״ה גראַנעק, מ. ל. פישמאַן, צווייגענבערג, טאַלבע און גרין ווערט בעשלאָסען אראָבצוציען 10 פּראָצ. פאַר'ן אויפבוי פון ארץ־ישראל און פאַר וועלכען קרן, צי קרן־קימת, צי קרן־היסוד, דאָס זאָל בעשטימען דער ראַט.

דאַן ווערט בעשטעטיגט דער בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1930 אויף א סומע פון 16,200 זל. דערנאָך ווערט געוועהלט אין ראַט מ. ל. פישמאַן, משה צוקערמאַן, אַלס פערטרעטער—ה' צוקער. אין דער פערוואַלטונג ווערען געוועהלט די זעלבע, וואָס האָבען זיך אויסגעלאָזט־ווערט: יוסף שטיינמאַן און אַלס פער־

מאָהל אויפגעזאָגט תהלים. געגעסען מיט טרערען איז הייס מתפלל געווען מיין פרוי זאָל איבערגעבינדען ווערען און בשלום אָהן קישוי געבוירען דאָס קינד. איך האָב אָנגעצינדען ליכט ביים עמוד, געעפענט דאָס ארון־קודש און איינגעריסען [illegible]. זיך געשלאָגען דעם קאָפּ אָן די ווענד פון ארון־קודש, געקלאַפּט זיך אין האַרצען על־חטא. פאַר וואָס איך האָב פערלאָזט דאָס דאַווענען הייליגע אָרט און ארויס פון שטיבעל; פאַרוואָס איך האָב פערמאַכט די גמרא; פאַר וואָס כ'האָב זיך אָנגעשוירען די באָרד און פאַר וואָס איך האָב זיך אָנגעטוהן קורץ. אפשר שטראָפט מען מיך דערפאַר, וויל איך תשובה טוהן און בין גרייט צו ווערען צוריק א חסיד. אפשר האָב איך פערשעמט אביי ורבא און די אַנדערע תנאים און אמוראים—וויל איך זיי איבערבעטען. איך בין ארומגעלאָפען איבער'ן שטיבעל ארומגעקוקט אין א קופּע נאַכט־שאָטענס, וואָס האָבען ארומגעטאַנצט איבער די ווענד פון שטיבעל און גערופען מיט א קול פון געבעט און רחמים: הייליגע תנאים, הייליגע רבי'ס, הייליגע גמרות, הייליגע אותיות, אפשר האָב איך אייך פערשעמט, זייט מיר מוחל, איך בעט ביי אייך רחמים העלפט מיר אין מיין נויט און זייט אייך מרחם אויף חנה בת אסתר, וואָס גויסיגט זיך תיכף אין א גרויסע ישועה געהאָלפען צו ווערען מיט א בן זכר. איך וועל תשובה טוהן און נעם אויף זיך צוריק עול מלכות שמים.—

אין עמוד איז געלעגען א טלית. האָב איך זיך אין איהם איינגעהילט און געוואַלגערט זיך אויף דער ערד מיט יאָמערליכע קולות. כ'בין געשפּרונגען פון טישען אין בענק און זיך צובראַכען מיינע איברים. וועלענדיג אַזוי נאָך אָנקומען פאַר מיינע זינד. ווי איך בין אַזוי ארומגעלאָפען און מיט הייסע טרערען מתפלל געווען האָבען זיך פּלוצלינג די טהירען פון שטיבעל אויפגעריסען און ס'זענען אריין מיט א בהלה מיין שווינער מיט פיעל אַנדערע עלטערע פרויען און אַלע זענען זיי צו צום אָפענעם ארון קודש, אויסהויבענדיג אזא רעש און געוואַלד אין דער נאַכט אריין. אז איך בין געוואָרען ביז טויט דערשראָקען. דאָס בלוט איז אין מיר אָנגעשפּאַנט געוואָרען. איך האָב זיך ארייגעשאַרט אין א ווינקעלע, איינגעוויקעלט זיך טיעפער אין טלית איינגאַנצען פון קאָפּ ביז פיס אַזוי, אז מ'האָט אפילו די אויגען נישט ארויסגעזעהן. די טרערען און דאָס געוויין און מיינע תפילות זענען מיר אין האַלדז פערשטיקט געוואָרען און האָב אפילו קיין זיפץ נישט געקענט ארויסברענגען פון זיך. די ווייבער האָבען אין זייער גרויס יאָמערען מיך נישט בעמערקט נאָר ווען די האָבען זיך שוין געהאַט גוט אָבגעריסען ווען זיי האָבען זיך עטוואָס איינגעשטילט און געהאַלטען שוין ביים ארויסגעהן, ערשט דאַן האָבען זיי אויפגעציטערט, דערזעהענדיג עפּיצען ליגען אין א ווינקעל איינגעהילט אין א ווייסען טלית. זיי האָבען געמאַכט א גרויס געוואַלד: שמע ישראל! און זענען אין טויט־שרעק אנטלאָפען, זייער געוואַלד האָט אויפגעוועקט די ארומיגע שכנים, וואָס זענען שוין לאַנג געהאַט געשלאָפען און ווען איך האָב דערהערט א גערודער אין א צונויפגעלויף האָב איך בליץ־שנעל אראָבגעוואָרפען פון זיך דעם טלית און בין אויגענבליק פערשווינדען געוואָרען פון שטיבעל.

איך בין געלאָפען גלייך אהיים, וואו מ'האָט מיר א קעגענגעטראָגען א ברייטען, הילכיגען מזל־טוב. די אקושערקע האָט מיר א פריידיגע אונטערגעטראָגען די בשורה, אז מיין פרוי האָט געבוירען א יונגעל וואָס אזא שענקייט זעהט מען נישט אויף דער וועלט. אין שטוב איז געוואָרען א שמחה, א גדולה. די

פרעזעס — ל. דאנציגער.

עס ווערט נאך בעשלאָסען, אז די מיטגלידער, וואָס האָבען נאך נישט בעצאָהלט פאַר די פייען, און פאַל זיי וועלען נישט בעצאָהלען ביז דער קומענדער אלגעמיינער פערזאמלונג וועלען אויטאָמאַטיש אויסגעשלאָסען אלס מיטגלידער פון דער קאַסע.

לויט דעם בעריכט האָט יעצט די באַנק אייגענע קאַפּיטאַלען א ערך 12.000 זל. פּקדונות 70.000 זל., 230 מיטגלידער מיט 400 פייען.

נאך די ערגענצונג'ס-וואהלען שטעלט זיך די לייטונג פון דער קאסע פאָר:

פערוואלטונג: יהודה שטיינמאַן — פּרעזעס, מאיר גראַנעק — וויצע, יוסף שטיינמאַן. פערטרעטער: מיכאל אָפּענהיים, אלימלך פישמאַן, לייבוש דאַנציגער, אויפזיכט'ס-ראָט: אברהם ברעסלער — פּאָרזיצענדער, אליהו קאַלקשטיין און משה יעקב פרידמאַן — וויצע. אהרן קאַלינסקי, משה צוקערמאַן, מרדכי לייב פישמאַן. פערטרעטער: יחיאל טייכמאַן, אברהם באַקמאַן, שמואל צוקער.

די הכנסות פון „קרן היסוד" אין פוילען אין חודש יאַנואַר.

קעלצער וואָיעוואָדסטווע אויפ'ן ערשטען אָרט.

דאָס צענטראַל-ביוראָ פון „קרן-היסוד" אין פוילען בעט אונז צו מעלדען, אז אין חודש יאַנואַר זענען ביי איהר איינגעפלאָסען אין גאַנצען פון 220 שטעדט א סומע 121.533.33 זל. דערונטער בלויז פון קעלצער וואָיעוואָדזשטווא א סכום פון 31.080.92 זלאָטעס.

צווישען די 21 שטעדט, וואָס האָבען אין דעם פערגאַנגענעם חודש אריינגעשיקט איבער 1.000 זל. געפינען מיר פאָלגענדע שטעדט פון קעלצער וואָיעוואָדזשטווא:

בענדין — 17.102.81 זל., ראַדאָם — 3.926.14 זל., טשענסטאָכאָוו — 2.492.25 זל., סאָסנאָוויעץ — 1.906.22 זל. און קעלץ — 1.256.66 זלאָטעס.

פון „לינת הצדק".

קאָמוניקאַט.

אויף דער לעצטער זיצונג פון דער פערוואלטונג איז בעשלאָסען געוואָרען אינטערזונעמען א ווערבירונג'ס-אקציע פון נייע מיטגלידער.

ס'איז אויך אָנגענומען געוואָרען דורכצופיהרען א פורים-אקציע, וואָס בעשטעהט אין דעם, וואָס פורים ביי דער סעודה וועלען די ראַדאָמער יידישע איינוואוינער בעזוכט ווערען דורך פערוואלטונג'ס-מיטגלידער פון „לינת-הצדק".

די פערוואלטונג ווענדעט זיך אויף דעם וועג צו דער ראַדאָמער יידישער בעפעלקערונג מיט א בקשה צו געצאָהלען רעגולער דעם מיטגליד'ס-אָבצאָהל.

פערבאַנד פון אקאדעמיקער-ציוניסטען.

אין ראַדאָם איז געגרינדעט געוואָרען א פערבאַנד פון אקאדעמיקער-ציוניסטען מיט'ן נאָמען „תחיה".

די צייטווייליגע פערוואלטונג האָט זיך קאָנסטיטואירט אין'ם פאָלגענדען צוזאַמענשטעל: ש. ראָזענבערג (פּרעזעס) א. גאָסטינסקא (קאַסירער) א. שיצער (סעקרעטאַר).

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פאָרשטעהענדער אקציע צו ווערבירען מיטגלידער, אָרדענט איין דער פערבאַנד איינעם פרייטאָג דעם 21/2 7 אָוונד אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (לובלינער 25) א פערזאַמלונג, אויף וועלכע וועט ווערען דעם ציעל פון פערבאַנד וועלען רעפערירען די ח"ח ראָזענבערג, פינעס, שיצער.

איינטערעס פאַר אקאדעמיקער — פריי.

איינשרייבונגען נעמט-אָן דער סעקרעטאַריאַט מאָנטאַג און דאָנערשטאַג פון 8 אָוונד אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

פּערזענליכע ערקלערונג.

אין צוזאַמענהאַנג מיט מיין אַרטיקעל אונטער'ן טיטול „איבער די 50-ער גראָשענס האָבען מיר אודאי צו זאָגען", וועלכעס איז ערשינען דעם לעצטען פרייטאָג אין „ראַדאָמער-קעלצער לעבען". געפין איך פאַר א חוב אויסצודריקען מיין טיפסטען דאַנק דער פאָרשטעהערשאַפט פון דער קאַסע קרעדיטאָווע („פּאָפּולערע ציונים באַנק) אין ראַדאָם לובלינער № 25 פאַר זייער אנערקענען מיין גערעכטען פאָרשלאָג דורך סובסידירען דעם ראַדאָמער סותרים-פעראיין און באַראַלישע טאַטיספאַקציע און ערמוטיגט מיך צו שטעהן אונטערשטיצט אויף דער וואך פון די ראַדאָמער סותרים-אינטערעסען.

איך האָב גלייכצייטיג דעם כבוד זיך צו ווענדען צו אלע אָהן אויסנאַהם אויפ'ן ראַדאָמער פּלאַץ עגזיסטירענדע יידישע קאָאָפּעראַטיווע באַנק-פאָרשטעהערשאַפטען האַפּענדיג אויף זייער צושטימונג לויט ביישפּיל פון דער אויבענדערמאָהנטער באַנק.

מיט אכטונג
אברהם פינקעלשטיין.

דאַקטוירים האָבען ערקלערט, אז מיין פרוי האָט געהאַט א אויסערגעוועהנליכע „שטשענשטשע". זי איז געווען, האָבען זיי געזאָגט, מעהר אויף יענער וועלט ווי אויף דער וועלט. און, אז ס'זענען שיער נישט פערשפּילט געוואָרען צוויי נפשות: — פאַניע מ. — האָבען זיי זיך געווענדעט צו מיר — איהר זענט א גליקליכער מענש. צור בּעסקע, פּלאָחאַ וואַנאַרו, — האָט יעדער פון זיי צוגעגעבען דריקענדיג מיר די האַנד מיט בעגריסונג.

אין איינינע שעה ארום האָט מען מיין שוואַכער צוגעפיהרט צום בעט פון דער געווינערין, גלייכצייטיג ווי זי איז געקומען צו זיך. מ'האָט מיר געוויזען דאָס ניי-געבוירענע קינד. אָבער ווי נאָר כ'האָב עס דערזעהן האָט מיר א שטאָך געטוהן אונטער'ן האַרץ. אמת, ס'איז הינדערבאַר שעהן. אָבער... איך האָב מעהר נישט געקענט ציהען דעם געדאַנק און די גאַנצע שטוב מיט אלע מענשען, מיט די קינדערצימערן מיט'ן קינד האָבען זיך פאַר מיינע אויגען גענומען דרעהען ווי א קאַרוזעלע. איך בין שיער נישט אנידערגעפאַלען און קוים זיך צוגעשלעפּט צום טיש, און וועלכען כ'האָב מיך אָנגעהאַלטען מיט אלע מיינע כחות.

אלע שטובינע האָבען גלייך דערקענט, אז מיר איז עפּיס נישט גוט און זיי האָבען אויף מיר גענומען ביזען האַסער. ס'איז געוואָרען שטיל. מ'האָט נישט געוואָלט די געווינערין זאָל פון עפּעס · וואָס זיך דערוויסען. זי איז נאך שוואַך און ס'קען אויף איהר שלעכט ווירקען. איך האָב באַלד דערנאך אלעמען בערוהיגט, אז ס'איז מיר גאָרנישט, כ'בין אָנגעשטרענגט פון עטליכע נעכט נישט שלאָפען און אריסגעהענדיג פון שטוב האָב איך ערקלערט, אז איך געה זיך א ביסעל אויסגעהן אויף דער פרישער לופט אין דרויסען.

ארויסקומענדיג אין גאַס האָט מיר ערשט א שווינדעל געטוהן אין קאָפּ און לויפענדיג אויף די ליידיגע ראַדאָמער גאַסען, וואָס זענען געלעגען איינגעזונקען אין א פינסטערען טיפען שלאָף, האָב איך געשריגען אין דער נאַכט אריין: וואָס זענען דאָס פאַר א אויגען? וואָס זענען דאָס פאַר א האָר? וועמענס אויגען זענען דאָס און וועמענס האָר זענען דאָס? יאָ, יאָ, יאָ, איך האָב פערגעסען — האָב איך געקלאַפּט א צאָהן אָן א צאָהן. — און צו וועמען איז דאָס פּנים ענהליך? ניין, ניין, ניין, נישט מיינע אויגען, נישט מיינע האָר, נישט מיין פּנים. ניין, ניין, אויך נישט איהרע אויגען, נישט איהרע האָר און נישט איהר פּנים. — אלץ איז שוואַרץ · האָב איך איינגעזען געציטערט און לויפענדיג שוין הינטער דער שטאָדט האָב איך זיך וואָרפען היסע אָבגעהאַקטע ווערטער — אלץ איז שוואַרץ, די אויגען, די האָר, דאָס פּנים. יאָ שוואַרץ ווי די נאַכט, א טייוועל איז עס. נישט קיין קינד,

פאר בעליידיגען דעם מארשאל פילסודסקי.

פראצעס געגען רעדאקטאר פון „זשיציע ראבאטניטשע“ אין ראדאמער קרייז-געריכט.

מיט עטליכע טעג צוריק האט דאס ראדאמער קרייז-געריכט בעטראכט א פראצעס געגען רעדאקטאר פון היגען פ. פ. ס.'ישען ארגאן „זשיציע ראבאטניטשע“, הענריק קוליג. פאר אבדרוקען אן ארטיקעל א. נ. „דער גרעסטער אין א פאלק פון אידיאטען און 8 מיליאן זלאטעס“.

אין דעם ארטיקעל האט די פראקוראטארישע מאכט איינגעפונען דריי פערברעכענס: פאר פערשפרייטען דורך דער צייטונג בעהאופטיגיג פאלשע ידיעות, אז די רעגירונג פון מארשאל פילסודסקי האט אויסגעגעבען 8 מיליאן זל. מלוכה'שע געלדער אויף די וואהלען פאר דעם אונפארטייאישען בלאק (בעבע). פאר בעליידיגען דעם מארשאל פילסודסקי דורכ'ן אנרופען איהם „דער גרעסטער אין פאלק פון אידיאטען“ אין גענזענטיפלעך און פאר פארווארפען דעם מארשאל פילסודסקי, אז ער טאלערירט פעררעטער און גנבים.

אויף דער געריכט'ס-פערהאנדלונג האט דער פארשטעהער פון דער פראקוראטור אונטערגעשטיצט די בעשולדיגונג, און געפאדערט צו בעשטראפען דעם רעד. קוליג פאר אלע דריי בעשולדיגטע פערברעכענס.

פערטיידיגט דעם רעד. קוליג האט אדוו. זדזשיטאוויעצקי, וועלכער האט זיך בעמיהט אפצושוואכען די בעשולדיגונגען.

דער אנגעקלאגטער רעדאקטאר האט זיך צו דער שולד נישט מודה געווען, ערקלערענדיג, אז דאס פערעפענטליכען דאס איבענדערמאנטע ארטיקעל האט ער בעטראכט און בעטראכט אויך יעצט פאר זיין זשורנאליסטישען חוב.

נאך א שעה'דיגע בעראטונג האט דאס געריכט ארויסגעגעבען א פסק, לויט וועלכען רעדאקטאר קוליג איז פעראורטיילט געווארען אויף איין חודש תפיסה אויסשליסליך נאר פאר בעליידיגען דעם מארשאל פילסודסקי גופא. פון די איבריגע בעשולדיגונגס-פארוואורפען האט דאס געריכט איהם בעפרייט.

דער פערטיידיגער האט נאכ'ן אויסלייענען דעם אורטייל געמעלדען, אז דער פער'משפט'ער טראגט אריין אנ'אפעלאציע.

ראדאמער לאנדסלייט פון אמעריקא שענקען 440 דאלאר לטובת דעם היגען בית יתומים.

די ראדאמער לאנדסלייט אין אמעריקא, ה"ה ראדאמסקי, פאמעראנץ, וועלכע תיילען היינט אין ראדאם, האבען גע-געבען דער פרעזעסין ד"ר קסאווערא מוליער 415 דאלאר לטובת דעם היגען בית-יתומים, און ה' פאמעראנץ האט פון זיין אייגענעם טאש צוגעגעבען 25 דאלאר אויף איינצוארדנען א טעלעפאהן אין בית-יתומים.

די ה"ה ראדאמסקי, פאמעראנץ האבען פון זייער זייט צוגעזאגט, אז קומענדיג קיין אמעריקא וועלען זיי ארגאניזירען א זאמעל-אקציע פון 1000 דאלאר לטובת דעם ראדאמער בית-יתומים.

די פערוואלטונג פון בית-יתומים דריקט אויס אויף דעם וועג דעם הערצליכסטען דאנק די ה"ה ראדאמסקי, פאמעראנץ פאר זייער שטענדיג פער-אינטערעסירען זיך און פאר זייער גע-דענקען תמיד אן די וויכטיגסטע אינס-טיטוציעס פון זייער אלטער היים.

ראדאמער דעלעגאטען אויף דער מאנופאקטוריסטען-קאנפערענץ אין ווארשא.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם, וואס אין ווארשא קומט פאר דעם 2–3 מערץ א קאנפערענץ פון דער מאנופאקטור-בראנזשע אין פוילען, האט דער צענטראלער ווארשאווער סוחרים-פעראיין אויך איינגעלאדענט דעלעגא-טען פון ראדאם פון דער זעלבער בראנזשע.

היינטיגען דינסטאג האט דער פרע-זעס פון דער ראדאמער מאנופאקטור-סעקציע, ח' שמואל ראזענבערג, גע-רופען א זיצונג אויף וועלכע ס'איז בעשלאסען געווארען צו שיקען אויף דער קאנפערענץ פאלגענדע 4 דעלע-גאטען: שמואל ראזענבערג, שלמה קורץ, מענדעל פינקלער, אברהם פוקס.

די איינציגע זארג

פון עלטערן איז אין די ערשטע רייהע אבצוהיטען זייער נחת פון קרענק פון די אייגענשאפטליכע עלטער.

ווי מיר וויסען פון די ערפאהרונג. אין די ערשטע ערשיינונג פון שוואכ-קייטען דאס העכערונג פון די טעמפע-ראטור. אין אזעלכע פאלען דארף מען אלעמערשטען מעסטען דאס ווארימקייט מיט דעם פיהלבארסטען און נישט פער-סירבארען טערמאמעטער „Kramera“ וואס ערמעגליכט פון די ערשטע מי-נוט אן א געהעריגע היילונג צו די קרענק.

ד"ר ל. ק.

די שענסטע
טאפעטען
צו זעהר בילינע פרייזען
קען מען נור בעקומען
אין דער לאנג-יעהריגער פירמע
ש. שטיינמאן
ראדאם, לובלינער 21.

טיף געריהרט פון פריהצייטיגען טויט פון אונזער שכן און פריינד

מרדכי ווייסעלפיש ז"ל

דריקען מיר אויס מיטגעפיהל דער פרוי און פאמיליע.

איתמר אדלער, יאקוב אדלער.

א טייוועל איז אריין צו מיר אין שטוב. —

איך האב זיך דערשראקען פאר זיך אליין. איך האב געמיינט, אז כ'בין משוגע געווארען. כ'האב נישט געוויסט ווי אזוי און ווען, און דא בין איך שוין פערבלאנדזשעט אויף ווייסטע פעלדער און וועלדער. דער גאנצער ארום איז א שטיק חושך. א בילעריי פון היגד, א מיאקעריי פון קעץ. א אויטטערלישע אימה בעפאלט מיך. איך וויל אנטלויפען צוריק אין שטאדט אבער מיין קאפ איז צעמישט און אנ-שטאט צו דער שטאדט לויף איך וואס טיפער אין וואלד. אלץ אויף מיר ברענט, איך פיהל גארנישט ארום זיך. איך הער נישט קיינעם, וויל מיין גע-וויין פערשרייט אלץ און פערטויבט אלץ. ראפטום דערזעה איך א הויכען, שווארצען דיז, לויף צו צו איהם, נעם איהם ארום און טרייסעל איהם מיט נגבעט און צארען: גאטספאדין פולקאווניק, וואס האסטו געוואלט פון מיר. דאס שווארצע קינד איז דאך דיינס. קום מיט מיר א היים און וועסט עס דיר נעמען — איך גיב זיך א באס אויף, קום צו זיך א ביסעל און גיב א פאל-צוריק. — ס'איז דאך א בוים און וואס האב איך דא ערשט ארויסגערעדט? וואס פאר א פולקאווניק האבען מיינע ליפען אויס-געברומט? אבער מיינע געהירען טהוען זיך נאך שטארקער א ציגד-אן און א ווילדער קאראכאד הויבט-אן ארומטאנ-צען אין מיין צוגליהטען קאפ און פאר מיינע א'גען שוועבען בילדער, ביל-דער, בילדער. איינס שטארקער פאר'ן צווייטען. איינס שרעקליכער פאר'ן צווייטען. אט זעה איך דעם מאסקען-באל, דעם פולקאווניק זשאנדארמסקי, — מיין פרוי דעם הוטעל... אלץ, אלץ זעה איך און פון מיר נעמט שרייען — א קול ווי א דביק: — געוואלד, פאר העמען האב איך געבעטען רחמים און געגאסען מיט טרערען פאר'ן ארון-קודש? פאר וועמען האב איך מיר גע-קלאפט על חטא? און פאר וועמען האב איך געזאגט תהלים און מתפלל געווען וואלגערענדיג זיך אויף דער ערד א'ך שטיבעל?

— גע—וואַ—לד! גע—וואַ—לד! גע—וואַ—לד! — ווענעמס אין דאס קינד? וועמענס? וועמענס? וועמענס? —

האב איך זיך געריסען די האר פון קאפ און געשפרונגען ווי א משוגענער איבער טהאלען און בערג אין דער פינסטערער, איה'ה'דיגער נאכט.

(פארטזעצונג קומט).

צו פערדינגען

דער זאהל פון סוחרים-פעראיין איז צו פערדינגען אויף דירה-געלד אויף א קאנצעלאריע פאר א אדוואקאט, דאקטאר א. אז. וו.

דער זאהל קאן זיין צו דער דיספאזיציע פון 9 פריה ביז 6 אווענד. אינפארמירען קאן מען זיך ביים גאספאדאזש פון סוחרים-פעראיין ה' שמואל ראזענבערג רווינסקא 21.

2 צימערן מיט א קוך צו פערדינגען

ערפאהרען זיך אין דער רעדאקציע אונטער M.

צו פערדינגען
א צימער מיט א קיך

לוב. 30

ערקינדיגען זיך ביים הויז-וועכטער.

ס'ווערט געזוכט פעהיגע פערטרעטער אויף צו פערקויפען פרעמיעס אויף ראטעס. זיכערע פערדינסטען.

Gospodarczy Zakład Kredytowy Lwów Wałowa 11"

אינקאסירט אויך אין וועקסעל-חובות.

KINO NOWE CZARY w RADOMIU

Od poniedziałku 24 lutego b. r.

I.

Żelazna Maska

ראמאנטישער דראמאט פון 17-ען יאהרהונדערט פון דער טרילאגיע

A. DUMAS'A (Ojca)

אין דער שפיץ **DOUGLAS FAIRBANKS.**

הערליכע לעגענדע, וואס פער'כשופ'ט און שילדערט די פערצייטישע יאהרען, ווען דאס הארץ און דער כבוד האט געהאנגען אין די שארפקייט פון דער שווערד, ווען דער ריטערליכער שטאלץ איז געווען חשוב'ער ווי געלד, אדער ברויט. די צייטען זענען פערשטעהט זיך שוין לאנג אוועק...

II.

דער אלעמען-באליבטער **TOM MIX** אין זיין נייער קרעאציע

RYCERZ bez SKAZY

Kino „ODEON" Teatr.

Od poniedziałku d. 24 Lutego b. r.

Anonsujemy najświeższą nowość sezonu

pod tytułem:

NAJWIĘKSZA
OFIARA KOBIETY

Film o cudnym kolorycie wshodu.

Film o nadzwyczaj silnej i niepowszedniej treści.

Na przepięknem egzotycznem tle kolonji francuskich, snuje się dramat cudnej kobiety nie umiejącej kupczyć własnem sercem.

Film obfituje w momenty tak tragiczne, tak mocne w wykonaniu, że wzruszyć musi każdego.

W ROLACH GŁÓWNYCH:

czarująca ulubienica **Bilie Dove,** przemiły **Antonio Moreno**

i szatański, pamiętny z „Arki Noego" **Noah Beerry.**

Drugi program równorzędny:

KEN MAYNARD i cudowny konik **Tarzan**

w najświeższym swym obrazie, p. t.

ZŁOTO KALIFORNJI.

Świetna orkiestra pod dyrekcją J. Szymkiewicza

ABSOLWENT — Szkoły Handlowej,

młody rutynowany buchalter i korespondent

— z długoletnią praktyką —

biegle piszący na maszynie, poszukuje posady stałej, lub na godziny.

Zgłoszenia skierować do administracji pod „Buchalter".

Kino „ŚWIT" Teatr

Od dnia 17 Lutego i dni następnych

DZIEWCZĘ z ARGENTYNY

w rolach głównych: Olive Borden i Ralpr Graves.

Nad program! Noc zgrozy i tajemnic

ZDOLNI AGENCI LOSOWI

zarobią miesięcznie do 2000 zł.

przy sprzedaży obligacji państwowych na raty.

Płacimy najwyższą prowizję. Zdolnym stałą gażę, patent, koszta podróży

Początkujących pouczamy.

Zgłoszenia: BANK LUDOWY, STANISŁAWÓW.

Kino CORSO Teatr

Dziś i dni następnych

ULICA
ZATRACONYCH DUSZ

z naszą wielką rodaczką

POLĄ NEGRI w roli głównej

Nad program! Raz w życiu.

Kino NOWE CZARY Teatr

Dziś i dni następnych

Najwybitniejszy film sezonu

OSTATNI SYN

z Margaretą Mann.

oraz CLARA BOW

w doskonałej komedji-farsie

Miłość bez grosza

Kino ODEON Teatr

Od poniedziałku dn. 17 Lutego

WIEŻA
MIŁOŚCI

w rolach głównych

John Barrymore,

Mary Astor, Estela Taylor i inn.

Felczer H. GRINSZTAJN Radom, Lubelska 30.

קעלצער אבטיילונג.

אויף א גרויזאמען אופן ערמארדעט די געליבטע.

א רייכע גוטסבעזיצערין רעדט אן איהר זוהן אויסצופיהרען דעם מארד.

אין דארף דזיאדקובעק (קעלצער וואיעוואדזשטוא) אין פאריגע וואך איז געפונען געווארען א שוידערליכער מארד, די געשיכטע איז פאלגענדע:

מיט א געוויסער צייט צוריק האט א מיידעל פון דזיאדקובעק אננא מאטושעווסקא, געהענדיג דורכ'ן וואלד, בעמערקט ווי פון א סאדזשעווקע מיט מוחות האט ארויסגעשטארט א סקעלעט פון א מענש. א דערשראקענע איז די מיידעל באלד געלאפען אין פאליציי און איבערגעגעבען דעם פאקט.

איניגע פאליציאנטען זענען באלד אוועק אויפ'ן אנגעוויזענעם ארט און ארויסגעציגען פון טייכעל דעם סקעלעט פון א מיידעל, אהן א קאפ און אהן פיס.

די דאזיגע שרעקליכע ענטדעקונג האט ארויסגערופען א פערשטענדליכע סענסאציע אין דארף און אין דער גאנצער געגענד. הונדערטער מענשען זענען געקומען אויפ'ן ארט דערקענען די ערמארדעטע, אבער צו דערקענען זי איז געוועזן אוממעגליך, און דאס האט בעשווערט דער פאליציי צו פיהרען די אויספארשונג.

צופעליג איז אבער געלונגען אויפצודעקען דעם שלייער פונ'ם געהיימניספולען מארד. געשעהן איז דאס אזוי: ווען די קינדער פון דארף זענען אין א געוויסען טאג צוריקגעגאנגען פון שולע, האבען זיי אין פעלד געפונען איינגעוויקעלט אין א צייטונג א קאפ פון א מענש. די דאזיגע „מציאה" האבען זיי געבראכט אין פאליציי, וועלכע האט עס פערגליכען צום געפונענעם סקעלעט און פעסטגעשטעלט, אז די צוויי קערפער-טיילען זענען פון איין און דערזעלבער פערזאן.

מען האט ווידער צונויפגערופען די איינוואוינער פון דער גאנצער געגענד, זיי זאלען דערקענען די ערמארדעטע, אבער קיינער האט נישט געוואוסט ווער זי איז. די פאליציי האט דעריבער בעשלאסען דעם קערפער קובר צו זיין. בעת מען האט די טרימנע פון דער אונבעקאנטער אראבגעלאזט אין קבר, האט זיך פלוצלינג פון ווייטען דערהערט א געשריי פון א לויפענדער פרוי: „שטעהט! ווען די ערוי איז צוגעקומען צום קבר, האט זי דערצעהלט פאלגענדע געשיכטע:

זי איז אן איינוואוינערין פון א דארף, ווייט פון דזיאדקובעק. איהרע א טאכטער איז געווען א דינסט ביי אן ארטיגער גוטסבעזיצערין. מיט א צייט צוריק האט זיך דער גוטסבעזיצערינס זוהן פערליבט אין איהר טאכטער און בעשלאסען מיט איהר חתונה צו האבען. די מוטער האט אבער צום שידוך נישט געוואלט מסכים זיין און געזוכט עצות, ווי אזוי דאס מיידעל ארויסצושלאגען פון זוהנ'ס קאפ. עס האט אבער גארנישט געהאלפען. דער זוהן האט גע-דראהט מיט דערשיסען זיך א. אז. וו. ערשט אין א צייט ארום, ווען דאס מיידעל האט זיך שוין געפונען אין אנדערע אומשטענדען, איז דער מוטער לייכטער געווען צו איבערצייגען איהר זוהן, אז ער וועט טהון א גרויסע נארישקייט, ווען ער וועט מיט'ן מיידעל חתונה האבען. זי האט איהם געראטען חתונה צו האבען מיט זיין שענער קוזינקע, אויך א טאכטער פון א גוטסבעזיצער. דער זוהן האט זיך לייכט געלאזט איבעררעדען און חתונה געהאט מיט זיין רייכער קוזינקע.

פון יענער צייט-אן, — האט ווייטער דערצעהלט די פרעמדע פרוי, — האב איך פלוצלונג אויפגעהערט זעהן מיין טאכטער. ווען זי האט וועגען דעם גע-פרעגט דעם יונגען גוטסבעזיצער, האט ער איהר געענטפערט, אז „העלענא איז געפאהרען קיין ווארשא". זי האט דעם תירוץ נישט אנגענומען און עפיס א פארגעפיהל האט איהר געזאגט, אז מיט איהר טאכטער איז געשעהן עפיס אן אומגליק. אויף דער צווייטער וואך האט זי געזעהן אין א צייטונג דאס בילד פון איהר טאכטער, וועלכע איז געפונען געווארען א דערמארדעטע אויף א גרויזאמען אופן. איצט איז זי געקומען צו דער לוויה פון איהר טאכטער.

נאך אין דעמזעלבען טאג האט די פאליציי ארעסטירט די גוטסבעזיצערין מיט איהר זוהן, וועלכע האבען זיך מודה געווען אין מארד. דער זוהן האט ערקלערט, אז דעם גאנצען פלאן פון מארד האט איהם געגעבען די מוטער און ער האט דאס מיידעל פריהער ער-מארדעט און דערנאך צעשניטען, כדי מען זאל דעם מארד נישט קאנען ענט-דעקען.

דער פראצעס, וואס וועט אינגיכען פארקומען, ווערט ערווארט מיט אינטע-רעס.

ל. ר.

א גראנדיעזע ארץ-ישראל-אקאדעמיע

שבת (דעם 15 פעברואר) אין אווענד איז פארגעקומען אין זאהל „ארפעאום" (מארק 6) א גראנדיעזע א"י-אקאדעמיע מיט דער בעטייליגונג פון בעקאנטען ציוניסטישען רעדנער, מיטגליעד פון דער ארץ-ישראל-דעלעגאציע פון קרן-קימת-לישראל אדוו. ד"ר צבי באנפעלד.

ביי א פיעל געפאקטען זאהל עפענט ה' גראנדאפעל די אקאדעמיע און בעג-ריסט דעם חשוב'ען גאסט. דאן בע-קומט דאס ווארט דער חשוב'ער גאסט ד"ר באנפעלד, וועלכער האלט א דריי-שעה'דיגען רעפעראט א. ד. ט. „די איצטיגע לאגע אין ציוניזם". דער רע-פעראט איז דורך די פערזאמעלטע אויסגעהערט געווארען מיט א פער-כאפטען אטעם. נאך דעם וועהר געלונגענעם רעפעראט האט דער גאנצער עולם געמאכט דעם חשוב'ען גאסט לאנגדויערענדע אפלאדיסמענטען. ארום 12 אזייגער האט דער פארזיצענדער ה' גראנדאפעל געשלאסען די אקא-דעמיע אונטער די קלאנגען פון „התק-וה" און „תחזקנה".

צומארגענס אין אווענד איז פארגע-קומען אין דעמזעלבען זאהל א גרוי-סער פרויען-מיטינג, אויף וועלכען דער אדוו. באנפעלד האט געהאלטען א רע-פעראט א. ד. ט. „די ראל פון דער יו-דישער פרוי אין דעם יודישען נאציא-נאלען אויפלעבונג". דער גרויסער פרוי-ען-מיטינג האט געהאט א אויסערגע-וועהנליכען ערפאלג.

א. ל.

וועגען די פערלעגענע שטייערן.

צוזאמענפאהר אין קעלצער איזבא סקארבאווא.

(ס) אין שייכות מיט דער מיניסטעריא-לער פעראָרדנונג וועגען אנולירען די פערשידענע פערלעגענע שטייערן איז די טעג פארגעקומען אין דער קעלצער איזבא סקארבאווא א צוזאמענפאהר פון אלע נאטשעלניקעס פון די שטייער-אמטען פון דער קעלצער וואיעוואודס-טווא. די ה"ה נאטשעלניקעס האבען בעקומען אנווייזונגען, דאס לויט דער פעראָרדנונג פון מיניסטער טרייכען די פערלעגענע שטייערן, זוב סאין זיי שווער איינצוקאסירען, אדער דאס איינ-קאסירען זיי קאן רואינירען די עקזיס-טענץ פון צאהלער. געגצלין אנולירט ווערען.

די פערלעגענע שטייערן ווערען גערעכענט פון די פריהערדיגע יאהרען ביז 1927 איינשליסליך און אויך אויב די פערלעגענע סומע שטייגט נישט אי-בער 2000 זל.

די איזבא-סקארבאווא האט צוגעזאגט די פארשטעהער פון די האנדעלסקאמער, אז אין דער פראגע פון אנו-לירען די דערמאנטע שטייערן וועט זי אננעמען א גינסטיגע שטעלונג צו די האנדעלסקער-בעשטייערטע.

צו אונזערע אבאנענטען און אנאנסען-געבער.

היינטיגען זונטאג דעם 23-טען ה. ח. קומט א נייער אינקאסענט קיין קעלץ. מיר בעטען אלע אונזערע ג. אבאנענ-טען, ווי אויך די אנאנסען-געבער צו רעגולירען היפף אזוי דעם חודש-בע-טרעף פאר דער צייטונג, ווי אויך פאר די אנאנסען.

אדמיניסטראציע
„ראדאמער-קעלצער לעבען"
— אין ראדאם. —

א הערצליכען ברכת מזל-טוב ווינשען מיר דעם ה' י. מאכטינגער
בעאמטען פון פאלקס-באנק אין קעלץ
צוליב די תנאים מיט פרייל ר. דעמבסקי
ראט און פערוואלטונג
פון דער פאלקס-באנק אין קעלץ.

Koledze naszemu I. Machtyngierowi
z intencji zaręczyn z p. Reginą Dębską
składa serdeczne życzenia tą drogą
Personel Banku Ludowego w Kielcach.

Redaktor Ch. M. Herc — Drukarnia Wyd. „Radomer-Kielcer Leben" Radom, Sawaríkowska 20.